

Gustaf Adolf förde icke blott fosterlandets yttre välde till en oväntad storhet, äfven den svenska bildningen tog under hans tid stolta steg framåt. Den grund, som lagts af Paulinus och Rudbeckius i skolbildningen, satte frukt, och konungen själf uppfattade med samma säkerhet kulturens kraf som statslivets och krigskonstens. Han var den högre undervisningens egentlige nyskapare. Under detta tidehvarf befastes och utvecklades Uppsala universitet, och nya högskolor upprättades i Dorpat (1632), Åbo (1640) och Lund (1668), liksom gymnasier nyinrättades och förbättrades, i det de reala vetenskaperna började tillkämpa sig ett rum vid sidan af de för prästbildningen afsedda läroämnena.

Äfven folkbildningen höjdes, enkannerligen under Karl XI:s tid; från medlet af 1600-talet uppstodo flerstädes sockenskolor. Allmogens egentliga lärare och undervisare voro emellertid prästerna genom sina *predikningar*, hvilkas verkan — vid sidan af den religiösa uppbyggelsen — torde motsvarat den folkliga läsningens i våra dagar. Man hade för öfrigt mycken vidskepelse och okunighet att utrota. Att vantron äfven var spridd bland de högre klasserna, därom vittna häxprocesserna, denna sorgliga fläck på tidehvarfvets kultur, en andlig farsot som rasade öfver Europa. I skarp motsats till denna vantro stod den omfattande men stundom urartade bildning, som under den konst- och vetenskapsälskande Kristina funnit inträde vid hofvet. Utom en del mindre betydande personligheter vistades här under hennes tid också sådana den tidens stormän som den nyare filosofiens grundläggare, fransmannen *Cartesius* (Descartes) och den store holländske rättsläraren *Hugo Grotius*. På den svenska bildningen i dess helhet utöfvade väl icke dessa vetenskapsmäns blotta härvaro något egentligt inflytande, men andra utlänningar, hvilka längre tid stannade i landet, ingrepo